

Digitalizacia

Auktoria: Danijela Birt, Jadranka Brkić-Vejmelka, Ines Cvitković Kalanjoš

I digitalizacia si jekh katar e šerutne vazdutne e nevezaxteske amalipnasko thaj šaj te ovel gindime sar jekh katar e kludarde elementia vašo lesko ikeripnasko barjovipe (Jovanović, Dlačić, 2018).

Anglo te vakeras so xaljovel pe telo termino digitalizacia, bare džanlipastar si te ulavas o aver termino thaj lesko džanljaripe te šaj te xaljovas thaj debatirinas vašo baro džanlipe thaj e phirda e digitalizaciakie thaj normalnikane te dikhas e čipote. Lafi si vašo koncepto e digitalizaciako saves isi akala džanljaripa: proceso savesa e analogikane xramovipa oven kerde ke digitalnikane dokumente. Evidente akala procesosa na averkeren pe, numaj kodirinen pe sade ano digitlanikano formato. I digitalizacia si jekhto phird ano proceso e digitalizaciako.

O avdivesutno sundal kerdas jekh bari phird ani štarto industriaki revolucia, jekhajekh e digitalizaciakie procesosa, thaj von phanden sa e aspektia amare dživdipaske. E ververikane definicie e procesosko e digitalizaciako si xarnjarde ke akala čhandia: i digitalizacia definirinel pe sar proceso savesa e vvervikane saikerina, tekstia, fotografie, sesia, filoja thaj videoxramovipa averkeren pe katar analogikane ane digitalnikane; transformirime ano binarnikano kodo. Adžukhar sa e evidentia šaj te keren pe, garaven pe thaj te den pe thaj len pe. Sar e pobuter definicie i digitalizacia del dumo te ovel kervo inkluzime instrumento ano savo sare ka oven inkluzime thaj ka anel putardi komunikacia thaj ka sigjarkerel o proceso e leipasko thaj deipasko e džanipasko (Martinoli, 2019).

E generacia save avdibe sikljoen, katar angloškolako dži univerzitetesko nivelo, i digitalizacia nanaj nevi tehnologia, numaj si prakritano trujalipe thaj kotor e sakodiveske dživdipasko. Akale generaciakie, o analogikano sundal thaj avral netvorkosko dživdipe si bigidnime. Ko jekh vaxt, o avdivesutno sundal si kotoreste digitalizirime kadaleske so isi panda kotora e dživdutnendar save so si ikalde katar o digitalnikano sundal (dikh digitalnikano čučipe), sar thaj kadala save so panda na keren o proceso e digitalizaciako. Kadaleske šukar si te ovel vakerdo kaj dživdinjas ano hibridnikano digitalnikano vaxt.

I europaki komisia, 2018., ikaldas o plano vašo digitalnikano sikliovipe (sar so kerde buteder thema save so si džene vaj thaj e lokalnikane radžipa) save so ikeren i digitalizacia ano sikliovipe. Ano akava dokumento o sikliovipe dikhel pe sar fundavno barjovipe thaj inkluzia sa e themnge save so si dženja. Kadaleske sa von isi len dendi buti te ikeren pe dži o Plano thaj te leljaren sa e anglipa saven anel e digitalizacia pesa (msl. digitalnikano čučipe, digitalnikano lingano čučipe). Te šaj te ovel osigurime o baxtagoralo realiziripe, o dendo dokumento del trin prioretetite: 1) Lačharipe e labaripasko e digitalnikane tehnologiako ano sikliovipe thaj sikavkeripe, 2) Barjovipe e digitalnikane kompetenciengo thaj phirnipango, 3) Šukarederipe e sikliovipasko e lačheder analizasa e evidentengi thaj lačheder anglune gindipasko.

Ano sikliovipe i digitalizacia anel dži o inkluzivnikano trujalipe sarinenca jekhe reslipasa, materialonca e siklovidipaske, ulavde e siklenge saven isi ulavde trubutnipo. E vazdipasa e digitalnikane tehnologiako savi so del pe e bute labarutnenge (msl. ke laptopia vaše tikne mola

ule lokheder te kinen pe) thaj e neve phirnipnjasa e sikavnenge obena kerde lačheder šartia vaše bareder genja e labarutnenge. Ko jekh, e siklajipaske saikerina thaj o phandipe e siklengo thaj e sikavnengo prekal i digitalnikani aplikacia šaj te vazden o bijekhipe maškar e sikel thaj e sikavne (Tonković, Pogrančić, Vrsalović, 2020). Avere rigatar, o labaripe e tehnologiako ani siklana kerel džipherdo intereso, khelipe thaj dinamika maškar e sikel. Kana labarel pe i digitalnikani tenologia dikhel pe kaj e studentia si motivirime thaj korkori rodljaren e saikerina (Gjud, Popčević, 2020). Sar džas angle, adžukhar ikljoven e neve tipoja e digitalnikane čučipango thaj oven kerde sar rodipe (Kim, Yi, Hong, 2021).

Ano pandemiako vaxt katar Covid-19 dikhel pe kaj isi intenzivnikano barjovipe e digitalizaciako ani siklana, numaj thaj dureder nanaj amen deipe džovapi sar o proceso e sigjarkeripasko e digitalizaciako anel dži tiknjaripe e bijekhipasko vaj pale sar del šajdipe so pobuteder participantia te len than thaj labaren e digitalnikane resurse. Thaj uzal sa, i digitalnikani tehnologia si katar baro dendo dumo ani siklana thaj lasa trubul te keras lokharipe e siklajipasko thaj resaripe dži varesave materialia, pale voj našti te del than e interakciake maškar e sikel thaj e sikavne ano siklanako than. Ano konteksto e pandemiako, e siklanake materialia si kerde ani digitalnikani forma. Dži akana sikavdja pe kaj akava čhand e legaripasko e materialongo siklajipaske anel kreativnikano, inovativnikano thaj fleksibilnikano siklanako proceso. E digitalnikane materialia anen labaripe e neve metodengo ko sikavkeripe thaj siklajipake thaj anen fleksibilnipe e sikavnenge ano proceso e keripnjasko thaj strukturiripasko e siklanako. I pandemija sigrakerdja i digitalizacija, a i hibridnikani siklana sikavdja kaj si trubutno te ovel pe agordo sistemo savo so ka del džovapi sa e rodinpnaske ki digitalnikani era.

Literatua

- Gjud, M. & Popčević, I. (2020). Digitalizacija nastave u školskom obrazovanju. *Polytechnic and design*. 8 (3), 154-162.
- Kim, H. J.; Yi, P. & Hong, J. I. (2021). Are schools digitally inclusive for all? Profiles of school digital inclusion using PISA 2018. *Computers and education*.
- Jovanović, M. & Dlačić, J. (2018). Digitalizacija i održivi razvoj društva – Mjere i implikacije, *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*. 36 (2), 905-928.
- Martinoli, Ana. (2019). „Ususret izazovima obrazovanja za medije i kulturu 21. stoljeća: Nova znanja i vještine za digitalno, interaktivno i participativno okruženje.“ *Medij. Istraž*, 25(2), 5-28.
- Tonković, A.; Pogrančić, L. & Vrsalović, P. (2020). Djelovanje pandemije Covid-19 na obrazovanje diljem svijeta, *Časopis za odgojne i obrazovne znanosti. Foo2rama*, 4 (4), 121-134.